

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI

Ministrategia Rozwoju

Sołectwa Radlin

na lata 2010-2016

Ministrategię opracowali:

Paweł Wieliński

Przemysław Łączniak

Stanisław Merklinger

Tomasz Śpitalniak

Tomasz Wieliński

Radlin, 2009 r.

Spis treści

Wstęp	3
1. Radlin – położenie geograficzne	5
1.1. Mapa sytuacyjna – Radlin i okoliczne miejscowości	6
2. Diagnoza sytuacji wsi	7
3. Zasoby wsi	8
4. Analiza SWOT	9
5. Historia i zabytki	10
Zadania	17
Zakończenie	37
Spis załączników	38

Wstęp

Chcemy przywrócić historii Radlina i jego zabytkom należne miejsce, przypominać nasze dawne tradycje, integrować mieszkańców, pobudzać młodzież do pracy nad własnym rozwojem i rozwojem wsi, promować agroturystykę.

Urzeczywistnienie naszych założeń ma być wzorem dla młodzieży i dla tych, w których tli się jeszcze wiara w sens podejmowania własnych inicjatyw. Przyjęcie i realizacja Planu Odnowy niech będzie zaprzeczeniem dla tak powszechnie słyszanego u nas hasła: „a co tu od nas zależy”, „nic nie możemy zrobić”.

Podczas prac nad opracowaniem Planu Odnowy Miejscowości udało się zaangażować wielu mieszkańców – jedni studiowali opracowania o zabytkach Radlina i jego historii, drudzy wykonywali kosztorysy, inni mierzyli wielkość miejsc pod inwestycje, jeszcze inni sprawdzali wiek czworaków, w których mieściły się piece chlebowe – wszystkim im przyświecała jeszcze niedawno zapomniana myśl, że tu można coś zmienić.

Oprócz dużych zadań wymienionych w drugiej części Planu Odnowy Miejscowości zaczęło pojawiać się wiele innych pomysłów: konkurs na legendę, baśń czy wiersz dla dzieci, w który wplecione będą wydarzenia z historii Radlina, konkurs plastyczny dla dzieci z Radlina i okolicy na rysunek kaplicy z nagrobkiem Opalińskich, spisanie szczegółowej historii Radlina według znanych publikacji jak również korzystając z Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu, ksiąg parafialnych, starych gazet lokalnych gromadzonych w Bibliotece Publicznej Miasta i Gminy Jarocin, dawnych listów i innych źródeł tak, aby zagłębiać się coraz bardziej w naszą historię a także, aby najstarsze groby na cmentarzu i przy kościele oraz wizerunki postaci w zakrystii i kaplicy przestały być bezimienne. Kolejne propozycje dotyczyły prowadzenia kroniki wsi, założenia klubu seniora, czy muzeum sztuki ludowej. Pomysłów na zadania jakie możemy wykonać we własnym zakresie było wiele i mamy nadzieję część z nich zrealizować.

Historia to ważna część naszej miejscowości. Już teraz udało się zasiać ziarno pamięci między mieszkańcami. Wśród osób przygotowujących Plan Odnowy Miejscowości i ich rodzin rozgorzały dyskusje o dawnej wspaniałej przeszłości Radlina, z której pochodzą bezcenne zabytki i o czasach późniejszych – związanych z tradycją wypieku chleba.

Oprócz wymienionych w zarysie historycznym naszego opracowania wielkich postaci państwa polskiego z XVI, XVII i XVIII w., starsi wspominali autorytety Radlina ubiegłego stulecia – ks. Bronisława Heruda, który zginął w 1941 r. w Dachau; ks. płk. Saturnina

Żebrowskiego spoczywającego na warszawskich Powązkach, uhonorowanego licznymi odznaczeniami wojskowymi m.in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Virtuti Militari i Krzyżem Walecznych, opisanego w zapiskach Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu jako postać niosącą ofiarną pomoc podczas wojny i wielkie oddanie po wojnie. Wspominano również zasłużone dla Radlina osoby, które jeszcze żyją.

Pamięć o dawnej historii, wielkich postaciach, ale także o czasach działalności zespołu sportowego i świetności zespołu ludowego Radlinianka jest jednym z elementów, jaki wraz z zapalem do odnowy naszej wsi składają się na kapitał, który trzeba wykorzystać.

1. Radlin – położenie geograficzne

Radlin Wielkopolski to malownicza miejscowość z dużymi obszarami zieleni położona w dorzeczu przepływającej przez nią Lubieszki. Wieś leży w Gminie Jarocin, przy linii kolejowej Gniezno - Krotoszyn i drodze lokalnej Mieszków - Żerków oraz Wilkowyja - Klęka.

Dojazd do Radlina

Dojazd do miejscowości jest bardzo łatwy ze względu na bliskość drogi krajowej nr 11 a w przyszłości – przy wiosce pobiegnie obwodnica Jarocina – część drogi łączącej Poznań z Kaliszem. Wieś położona jest obok Jarocina będącego węzłem komunikacyjnym dla szlaków transportowych pomiędzy 3 dużymi miastami: Poznaniem, Kaliszem oraz Leszmem.

Do Radlina można także dojechać komunikacją publiczną:

- PKP – linia Jarocin - Gniezno
- PKS – linia Jarocin - Żerków
- MZK – linia nr 1 oraz 6

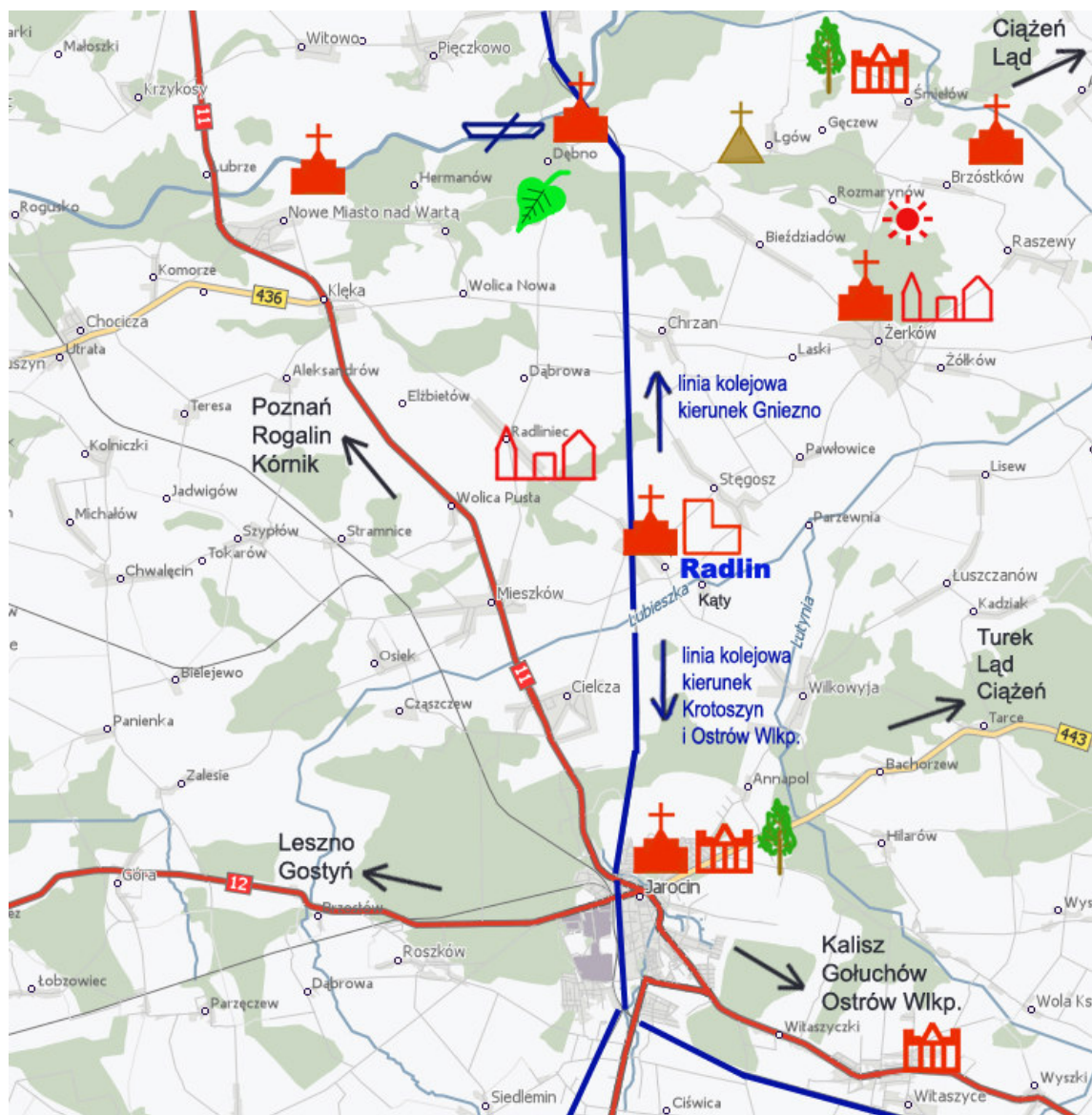
Spokojna okolica i bliskość wielu unikatowych zabytków skłania do umieszczania Radlina na mapach wycieczek nie tylko samochodowych ale także rowerowych.

Okolice

Wieś leży w bardzo urozmaiconej w zabytki części wielkopolski. Nieopodal znajduje się szereg ciekawych pod względem kulturowym i turystycznym miejscowości, z których warto wspomnieć:

- Śmiełów wraz z pałacem, w którym przebywał Adam Mickiewicz i przylegającym pięknym parkiem (ok. 14 km),
- Lgów z zabytkowym drewnianym kościołem (ok. 16 km),
- Dębno nad Wartą z zabytkowym gotyckim kościołem i przeprawą promową przez Wartę (ok. 10 km),
- Żerków z pięknym kompleksem basenów, zabytkami, dużą bazą noclegową – idealne miejsce dla wypadów i zwiedzania okolicy (ok. 9 km),
- Szwajcaria Żerkowska – szereg wzniesień przebiegających nieopodal Radlina (9km),
- Żerkowsko-Czeszewski park krajobrazowy z bogactwem flory i fauny i przepływającą przezeń rzeką Wartą (ok. 12 km),
- Jarocin znany z festiwalu muzyki rockowej, z pięknym rynkiem oraz pałacem Radolińskich położonym w centrum parku miejskiego (ok. 8 km),
- Radliniec – sąsiadująca z Radlinem, otoczona lasami, wieś z ciekawą poniemiecką zabudową oraz urokliwymi alejami ciągnącymi się aż do pobliskiej Klęki,
- Kąty – malowniczo położona nad rzeką Lubieszka wieś przyległa do Radlina,
- Wilkowyja z pięknym przełomem rzeki Lutyni i pozostałościami po młynie oraz zabytkowym Kościołem (3 km).

Mapka sytuacyjna – Radlin i okoliczne miejscowości

źródło: www.googlemaps.pl

Legenda

	kościół murowany		punkt widokowy
	kościół drewniany		park
	pałac, rezydencja		rezerwat
	ruiny pałacu		przeprawa promowa
	ciekawa zabudowa		

2. Diagnoza sytuacji wsi

Sytuacja społeczna:

- Radlin liczy 630 mieszkańców,
- w Radlinie znajduje się przedszkole, do którego chodzi 22 dzieci ze wsi,
- do szkoły podstawowej w Mieszkowie uczęszcza 45 dzieci z Radlina,
- do gimnazjum w Cielczy uczęszcza 25 dzieci z Radlina,
- w Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowano 34 osoby z Radlina w tym 20 kobiet, z tego 10 osób pobiera zasiłek,
- pomocą społeczną w różnym stopniu objętych jest 26 rodzin,
- 140 osób we wsi to emeryci i renciści.

Działalność gospodarcza w Radlinie:

- Przedsiębiorstwo Rolne „Rolplon” Sp. z o.o.,
- P.U.H. „MER-BUD” Przedsiębiorstwo Budowlane,
- Usługi Elektryczne „Elektra”,
- Zakład Ślusarski „Walex”,
- Zakład Blacharki Samochodowej,
- Zakład Stolarski,
- 2 sklepy spożywcze,
- 8 gospodarstw rolnych.

Działalność na rzecz rozwoju wsi i integracji mieszkańców prowadzą:

- Parafia p.w. św. Walentego,
- zespół ludowy „Radlinianka”,
- Koło Gospodyń Wiejskich,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Radlin i Kąty „Radły”,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Dzieci i Młodzieży im. Macieja Kostki „Tęcza”,
- Ochotnicza Straż Pożarna.

Atrakcyjne miejsca Radlina:

- kościół p.w. św. Walentego z unikatowym nagrobkiem Andrzeja i Katarzyny Opalińskich datowanym na ok. 1605 r.,
- zabytkowa drewniana dzwonnica,
- ruiny pałacu Opalińskich,
- gorzelnia z tradycyjnymi metodami produkcji destylatów i własną oczyszczalnią ścieków,

- schronisko dla psów działające w budynkach po Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej,
- żwirownia (nieczynna) – potencjalne miejsce inwestycyjne (Paint-Ball, Quady),
- urokliwa dolina Lubieszki,
- las leżący na granicy z sąsiednim Radlińcem,
- Dom Strażaka – potencjalny ośrodek kultury i nauki wsi.

Infrastruktura

- niemal wszystkie drogi wymagają gruntownego remontu,
- brak kanalizacji,
- brak obiektów sportowych,
- brak dostępu do szybkiego Internetu,
- istnieje sieć wodociągowa.

3. Zasoby wsi

Główne zasoby Radlina to:

- zabytkowe obiekty – kościół z nagrobkiem Andrzeja i Katarzyny Opalińskich, drewnianą dzwonnica oraz ruiny pałacu Opalińskich z parkiem, w którym mieści się cmentarz parafialny,
- las na pograniczu z Radlińcem,
- dolina Lubieszki,
- nieczynna żwirownia jako potencjalne miejsce inwestycji,
- zbiornik wodny między zabytkami wsi – po oczyszczeniu i uporządkowaniu terenu wokół, atrakcyjne miejsce dla mieszkańców i turystów.
- Dom Strażaka z salą wiejską,
- ok. 45 działek budowlanych pod zabudowę mieszkalną w posiadaniu osób prywatnych, Agencji Rynku Nieruchomości oraz Gminy Jarocin,
- Wiejskie Centrum Turystyki, Edukacji, Rekreacji i Rehabilitacji prowadzone przez Stowarzyszenie Na Rzecz Dzieci i Młodzieży „Tęcza” im. Macieja Kostki, na którego ogrodzonym terenie znajduje się wigwam, boisko do siatkówki plażowej, stajnia, plac zabaw oraz miejsca noclegowe.

4. Analiza SWOT (mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń)

Silne strony

- zabytkowe obiekty na terenie Radlina,
- dobry dojazd do wsi:
położenie blisko drogi krajowej nr 11 i 12 – połączenie z Poznaniem, Ostrowem Wlkp., Kaliszem i Leszmem,
możliwość dojazdu autobusami komunikacji miejskiej, PKS oraz koleją,
- przebieg szlaku rowerowego do Śmiełowa i Dębna,
- położenie w bezpośrednim sąsiedztwie z Żerkowsko-Czeszewskim Parkiem Krajobrazowym,
- teren nieskażony przemysłem,
- bliska odległość do lasu i przepływająca przez wieś rzeka Lubieszka,
- przedszkole na terenie wsi,

Słabe strony:

- zły stan dróg,
- brak kanalizacji,
- brak obiektów sportowych,
- brak dostępu do szybkiego Internetu,
- brak reprezentanta wsi w Radzie Gminy,
- brak planu zagospodarowania przestrzennego,
- brak organizacji młodzieżowych,
- brak organizacji emerytów,
- brak wykorzystania gospodarstw rolnych do działalności pozarolniczej - produkcji zdrowej żywności, agroturystyki,
- brak dobrej integracji mieszkańców,

Szanse:

- rosnące zainteresowanie rozwojem wsi wśród mieszkańców,
- polityka państwa zmierzająca do odnowy i rozwoju obszarów wiejskich,
- wzrastająca aktywność gospodarcza i tworzenie mikroprzedsiębiorstw przez mieszkańców,

Zagrożenia:

- postępujący brak zaangażowania młodzieży w rozwój wsi,
- zanikające tradycje ludowe,
- coraz większy odpływ wykształconej młodzieży do dużych miast,
- stopniowe obniżanie więzi międzyludzkich,

5. Historia i zabytki

Nazwa Radlin pochodzi prawdopodobnie od „Radły”. Pierwsza wzmianka na temat Radlina pochodzi z 1291 r. i mówi o przekazaniu przez rycerzy Jana i Wojciecha, synów Czesława z Galewa posiadłości Radlino Marcinowi ze Staniewa w celu osadzenia miejscowości na prawie niemieckim.

Wśród najbardziej znanych i zasłużonych dla kraju postaci związanych z Radlinem należy wymienić:

- Andrzeja Opalińskiego ur. w 1540 r. – marszałka wielkiego koronnego na dworze króla Henryka Walezego, zaufanego sługi czterech królów Polski; słynny nagrobek Andrzeja Opalińskiego i jego żony Katarzyny znajduje się w radlińskiej kaplicy,
- Andrzeja Opalińskiego ur. w 1575 r. – syna marszałka wielkiego koronnego, biskupa poznańskiego, szambelana papieskiego; jego nagrobek znajduje się na południowej ścianie kościoła w Radlinie,
- Piotra Opalińskiego ur. w 1600 r. – wojewodę podolskiego i kaliskiego, zasłużonego podczas walk ze Szwedami, kilkakrotnie wymienianego w „Potopie” H. Sienkiewicza; jego portret widnieje w kaplicy radlińskiej po prawej stronie w pobliżu ołtarza Matki Boskiej Szkaplerznej,
- Kazimierza Nestora Sapiechę ur. w 1754 r. – marszałka konfederacji litewskiej na Sejm Czteroletni, uczestnika powstania kościuszkowskiego.

Największym skarbem architektury Radlina i okolic jest kościół z kaplicą i nagrobkiem Andrzeja i Katarzyny Opalińskich. Budowę kościoła w ok. 1688 r. przypisuje się muratorowi z Poznania Grzegorzowi Lendzowi. Budowę kaplicy datuje się na ok. 1600 r. a nagrobka na ok. 1605 r. Istnieje kilka hipotez na temat autorstwa pomnika, które wskazują na silne związki z dziełami Włochów tworzących w Polsce, jednak jednoznacznie nie odpowiedziano kto stworzył nagrobek w Radlinie.

Ważniejsze daty z historii kościoła p.w. św. Walentego w Radlinie

- ok. 1587 r. – w Radlinie powstaje drewniany kościół pod wezwaniem Maryi Panny i św. Walentego ufundowany przez marszałka wielkiego koronnego Andrzeja Opalińskiego
- ok. 1600 r. – do drewnianego kościoła dobudowano murowaną kaplicę
- ok. 1605 r. – ukończono budowę nagrobka Andrzeja i Katarzyny Opalińskich
- 1678 r. – kościół w Radlinie figuruje już w dokumentach kościelnych jako kościół parafialny
- ok. 1685 r. – pożar drewnianego kościoła
- 1688 r. – konsekracja nowego murowanego kościoła, który stoi do dziś, zbudowanego przez wojewodę łęczyckiego Piotra Opalińskiego
- 1783 r. – pożar kościoła – spłonął dach
- 1835 r. – zamknięcie kościoła jako konsekwencja prowizorycznej odbudowy spalonego dachu w 1783 r.
- 1837 r. – remont świątyni i przywrócenie jej do życia
- 1854 r. – odnowienie kościoła
- 1868 r. – odnowienie kościoła
- 1889 r. – odnowienie kaplicy przez Władysława Marcinkowskiego, nakładem Hugona Radolińskiego
- 1895 r. – tynkowanie kościoła
- 1948-1950 r. – gruntowny remont kościoła i uporządkowanie wnętrza
- 1967 r. – odnowienie wnętrza
- 1989 r. – prace konserwatorskie

W kościele znajduje się m.in.

- kaplica z nagrobkiem marszałka wielkiego koronnego Andrzeja Opalińskiego i jego żony Katarzyny,
- ołtarz z obrazem Matki Boskiej Szkaplerznej z 1658 r., który również mieści się w kaplicy,
- na ścianie południowej – nagrobek biskupa poznańskiego Andrzeja Opalińskiego z czarnego marmuru z ok. 1630 r.,
- miedziana chrzcielnica z 1685 r.

Ważniejsze daty z historii pałacu w Radlinie

między 1570 a 1592 – zbudowano pałac w Radlinie, którego fundatorem był marszałek wielki koronny Andrzej Opaliński

- 1700 r. – wniesienie Radlina w posagu przez dziedziczkę Radlina Ludwikę z Opalińskich księciu Janowi Kazimierzowi Sapiesze, pałac zaczął popadać w ruinę
- 1730 r. – próba przebudowy pałacu
- 1773 r. – ze względu na kłopoty finansowe posiadłość radlińską sprzedano Janowi Nestorowi Sapiesze
- 1791 r. – sprzedaż Radlina niemieckiej rodzinie Kalkreuthów przez Jana Nestora Sapiechę, następnie przejęcie Radlina przez rząd pruski
- 1840 r. – kupno Radlina od rządu pruskiego przez dziedzica Jarocina Władysława Radolińskiego herbu Leszczyc
- 1851 r. – decyzja o rozbiórce pałacu po wypadku w 1851 r. (w załączeniu przedstawiono notatkę z księgi zmarłych z 1851 r.), materiał z pałacu posłużył później do budowy gorzelni, stajni oraz obór

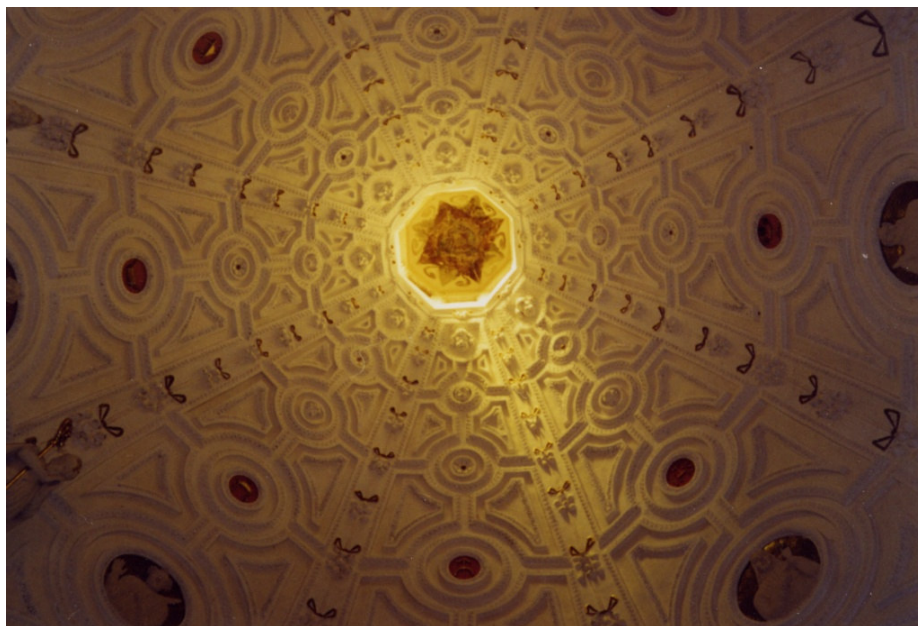
Pałac stanowił prostokąt 40×70m a przyległy do niego ogród, gdzie obecnie znajduje się cmentarz parafialny to kwadrat 70×70m.

Historycy badający dzieje pałacu w Radlinie przypisują jego budowę nadwornemu architektowi Stefana Batorego Santi Gucciemu. Świadczyć ma o tym styl podobny do prac architekta w Baranowie i Łobzowie. Dodatkowym argumentem są niezwykle bliskie powiązania fundatora pałacu Andrzeja Opalińskiego z dworem króla.

Zabytki Radlina

Kościół p.w. św. Walentego z kaplicą, w której znajduje się unikatowy nagrobek Andrzeja i Katarzyny Opalińskich

Widok kopuły kaplicy przykościelnej

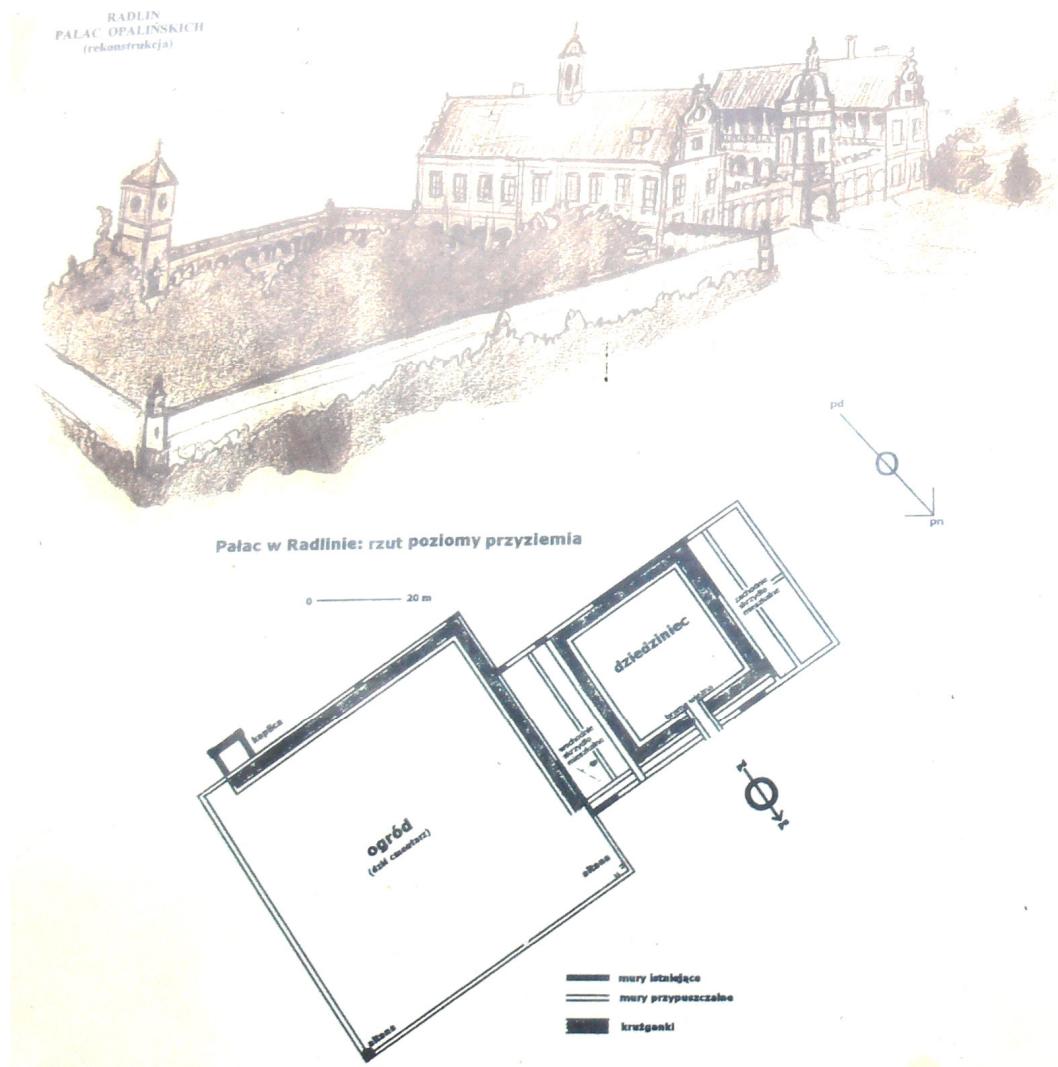

Drewniana dzwonnica przykościelna

Ruiny pałacu Opalińskich

Pałac Opalińskich w Radlinie – rekonstrukcja

źródło: tablica informacyjna na ruinach pałacu

Na temat zabytkowych obiektów Radlina powstały m.in. publikacje:

Teresa Jakimowicz: „Rezydencja Opalińskich w Radlinie” cz. I – Pałac; „Zapiski jarocińskie” z. 16, Jarocin 1989

Teresa Jakimowicz: „Rezydencja Opalińskich w Radlinie” cz. II – Kościół p.w. św. Walentego i kaplica grobowa; „Zapiski jarocińskie” z. 20, Jarocin 1991